

Η παρουσία της παράδοσης μέσα στη ροή του χρόνου (Γιώργος Ξεινός, Γιατρός - Λογοτέχνης)

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bit.ly/2g1USfG>]

Β) «Αλ-λ' ό-τε ο ιε-ρεύς ε-ξελ-θών έ-ψα-λε το "Δεύ-τε ί-δω-μεν, πι-στοί, πού ε-γεν-νή-θη ο Χρι-στός", τό-τε αι μορ-φαί των Α-γί-ων ε-φά-νη-σαν ως να ε-φαι-δρύνθη-σαν εις τους στί-χους. "Α-κο-λου-θή-σο-μεν λοι-πόν έν-θα ο-δεύ-ει ο Α-στήρ" και ο κυρ Α-λε-ξαν-δρής εν-θου-σιών έ-λα-βε την υ-ψη-λήν κα-λά-μην και έ-σει-σε τον πο-λυέλε-ον με τας λα-μπά-δας ό-λας α-νημ-μέ-νας. "Αγ-γε-λοι υ-μνού-σιν α-κα-τα-παύ-στως ε-κεί" και ε-σει-σθη ο να-ός ό-λος α-πό την βρο-ντώ-δη φω-νήν του πα-πα-Φρα-γκού-λη με-τά πά-θους ψάλ-λο-ντος: "Δό-ξα εν υ-ψί-στοις λέ-γο-ντες τω σή-με-ρον εν σπη-λαί-ω τε-χθέντι", και οι άγ-γε-λοι οι ζω-γρα-φι-στοί, οι πε-ρι-κυ-κλού-ντες τον Πα-ντο-κρά-το-ρα ά-νω εις τον θό-λον, έ-τει-ναν το ούς, α-να-γνω-ρί-σα-ντες οι-κεί-ον αυτοίς ύ-μνον»[3].

Στο μικρό αυ-τό α-πό-σπα-σμα του Πα-πα-δια-μά-ντη πα-ρα-τη-ρεί κα-νείς τα ε-ξής:

1^ο Τη γνω-στή δια-φο-ρε-τι-κή χρή-ση της γλώσ-σας στο α-φη-γημα-τι-κό τμή-μα και τους δια-λό-γους

2^ο Την πα-ρεί-σφρη-ση στην α-φή-γη-ση λέ-ξε-ων και εκ-φράσε-ων της δη-μο-τι-κής πα-ρά τη χρή-ση της κα-θα-ρεύ-ου-σας: σι-δε-ρό-πορ-τα ε-νώ πιο κά-τω σι-δη-ρά πύ-λη, του-φέ-κιο α-ντί του πιο συ-νη-θι-σμέ-νου στην κα-θα-ρεύ-ου-σα τυφέ-κιο, α-δερ-φός α-ντί α-δελ-φός, πα-πα-Φρα-γκού-λης α-ντί ιε-ρεύς..., κα-λά-μη (= το στέλε-χος του στά-χυος, ιδ. Σί-του η κα-λα-μιά των σι-τη-ρών, η με-τά το θέ-ρος α-πο-μέ-νου-σα κα-λα-μιά, η ρά-πη)[4] α-ντί κά-λα-μος [το κα-λά-μι, ό-πως εν-νο-εί-ται στο κεί-με-νο]. Βα-σί-λης α-ντί Βα-σί-λειος, ε-φώ-να-ξε α-ντί έ-κρα-ξεν.

3^ο Την ε-ξαί-ρε-τη συ-ναρ-μο-γή του α-φη-γημα-τι-κού λό-γου του Πα-πα-δια-μά-ντη με ε-κεί-νου των Κα-θι-σμά-των του όρ-θρου των Χρι-στου-γέν-νων, σε ση-μεί-ο που η α-φαί-ρε-ση των ει-σα-γω-γι-κών της πα-ρά-θε-σης του κει-μέ-νου τους στο δι-ή-γη-μα, να δί-νει την ε-ντύ-πω-ση ό-τι προ-έρχο-νται α-πό την ί-δια πέ-να, α-πό έ-να και τον αυ-τό συγ-γρα-φέ-α.

Οι τρεις αυ-τές πα-ρα-τη-ρή-σεις εί-ναι αρ-κε-τές για να κα-τα-λά-βει κα-νείς ό-τι πρό-κει-ται για έ-να λο-γο-τε-χνι-κό έρ-γο που βρί-σκε-ται στο με-ταίχ-μιο. Για το έρ-γο ε-νός συγ-γρα-φέ-α, ά-ρι-στου χρή-στη της κα-θα-ρεύ-ου-σας με ι-σχυ-ρές

α-να-γω-γές στη λα-τρευ-τι-κή γλώσ-σα της Ορ-θό-δο-ξης Εκ-κλη-σί-ας[5], ο ο-ποί-ος ό-μως δεν αρ-κεί-ται στη δε-ξιό-τη-τά του και δεν εμ-μέ-νει στους αρ-χαιό-τε-ρους γλωσ-σι-κούς τύ-πους μπρο-στά στην α-νά-γκη να εκ-φρά-σει ό-σο το δυ-να-τό αρ-τιό-τε-ρα τον πε-ρί-γυ-ρό του και την ε-πο-χή. Έ-τσι μπο-λιά-ζο-ντας το α-φη-γη-μα-τι-κό μέ-ρος με λέ-ξεις και εκ-φρά-σεις της δη-μο-τι-κής πα-ρά-δο-σης και υ-ιο-θε-τώ-ντας στους δια-λό-γους το κα-θη-με-ρι-νό λε-ξι-λό-γιο και τις εκ-φρά-σεις του τό-που του[6], ε-ναρ-μο-νί-ζε-ται στην κοι-νω-νι-κή πραγμα-τι-κό-τη-τα και την ε-ξέ-λι-ξη της. Με τη δια-δι-κα-σί-α αυ-τή οι-κο-δο-μεί-ται το ύ-φος της α-φή-γη-σης του Πα-πα-δια-μά-ντη, σε πλή-ρη αρ-μονί-α με το γλωσ-σι-κό ή-θος που πα-ρα-δο-σια-κά ε-ξα-σφα-λί-ζει την κα-λαι-σθη-σί-α και την ε-νάρ-γεια της δι-ή-γη-σης.

Μέ-σα στο πα-ρα-πά-νω μι-κρό α-πό-σπα-σμα συ-να-ντιού-νται χρο-νι-κά πο-λλοί α-πο-μα-κρυ-σμέ-νοι γλωσ-σι-κοί τύ-ποι, η μί-ξη των ο-ποί-ων δεν δια-τα-ράσ-σει το αι-σθη-τι-κό α-πο-τέ-λε-σμα και δεν δια-σπά το γλωσ-σι-κό αι-σθη-τή-ριο. Γλωσ-σι-κοί τύ-ποι α-πα-ραί-τη-τοι στον συγ-γρα-φέ-α, προ-κει-μέ-νου να εκ-φρά-σει τον τό-πο του και τον συ-γκαι-ρι-νό του κό-σμο χω-ρίς να προ-δώ-σει τις πα-ρα-δε-δο-μέ-νες α-ξί-ες[7]. Α-να-βαθ-μοί, εκ πρώ-της ό-ψε-ως α-ταί-ρια-στοι, που ε-νώ φαί-νε-ται να πα-ραβιά-ζουν τις γλωσ-σι-κές του αρ-χές, υ-πα-κού-ουν στον κώ-δι-κα του ή-θους και του ύ-φους μιας γρα-πτής πα-ρά-δο-σης που έρ-χε-ται μέ-σα α-πό το βά-θος των αιώ-νων.

Η πε-ρί-πτω-ση του Πα-πα-δια-μά-ντη ως με-ταιχ-μια-κού συγ-γρα-φέ-α, στο έρ-γο του οποί-ου η γλώσ-σα προ-σαρ-μό-ζε-ται στις α-παι-τή-σεις των και-ρών, χω-ρίς να προ-δίδει την κα-τα-βο-λή και την προ-έ-λευ-σή της, και ό-που οι νέ-οι και οι πα-ρω-χη-μέ-νοι εκ-φρα-στι-κοί τρό-ποι συ-νυ-πάρ-χουν α-πρό-σκο-πτα, ση-μα-το-δο-τεί την α-διά-κο-πη ακο-λου-θή-α και ι-κα-νό-τη-τα του γλωσ-σι-κού ορ-γά-νου να τολ-μά το και-νού-ριο χω-ρίς ού-τε να αρ-νεί-ται, ού-τε να ε-γκλω-βί-ζε-ται στο πα-λιό. Εί-ναι έ-να πα-ρά-δειγ-μα που φα-νε-ρώ-νει ο-λο-κά-θα-ρα ό-τι το πα-ρα-δο-σια-κό δεν α-πο-τε-λεί τρο-χο-πέ-δη για το νε-ω-τε-ρι-κό και το νε-ω-τε-ρι-κό δεν α-πορ-ρί-πτει και δεν α-πο-κλεί-ει το πα-ρα-δο-σια-κό.

Έ-τσι θε-ω-ρού-με-νη η συ-νέ-χι-ση της πα-ρά-δο-σης, α-πο-τρέ-πει την εμ-φά-νι-ση συ-ντηρη-τι-κών εκ-δη-λώ-σε-ων και εκ-φάν-σε-ων εν ο-νό-μα-τι της δια-φύ-λα-ξης και διά-σω-σής της. Για-τί κά-θε προ-σπά-θεια συ-νέ-χειας υ-πό την μορ-φή ε-πα-να-φο-ράς ε-ξε-χου-σών στιγ-μών του πα-ρελ-θό-ντος στο προ-σκή-νιο και α-πό-πει-ρα προ-βο-λής τους ως δια-τή-ρη-ση του πα-ρα-δε-δο-μέ-νου, κα-τα-λή-γει α-να-πό-φευ-κτα στην δυ-σκαμ-ψί-α της συντή-ρη-σης, που α-δυ-να-τεί να συλ-λά-βει την α-ει-φο-ρί-α ως δυ-να-μι-κό με-τα-σχη-μα-τισμό του ή-θους.

Α-δυ-να-τεί να κα-τα-νο-ή-σει ό-τι η πα-ρου-σί-α της πα-ρά-δο-σης μέ-σα στη ρο-ή του χρό-νου δεν εί-ναι η ε-πα-νά-λη-ψη του πε-πραγ-μέ-νου, αλ-λά η ε-πι-βί-ω-ση του τρό-που δη-μιουρ-γείν και πο-λι-τεύ-ε-σθαι. Εί-ναι η δια-τή-ρη-ση ό-χι του α-πο-τελέ-σμα-τος, αλ-λά του η-θι-κού κώ-δι-κά με τον ο-ποί-ο ζού-με, πο-λι-τευό-μα-στε και δημιουρ-γού-με στο σή-με-ρα και, φυ-σι-κά σχε-διά-ζου-με και ο-ρα-μα-τι-ζό-μα-στε το αύ-ριο.[8]

(συνεχίζεται)

[3] Α-λέ-ξαν-δρου Πα-πα-δια-μά-ντη, Χρι-στου-γεν-νιά-τι-κα δι-η-γή-μα-τα, Εκ-δ. Γράμ-μα-τα , Α-θή-να 1991.

[4] Δ. Β. Δη-μη-τρά-κου, Νέ-ον Λε-ξι-κόν, Β΄ έκ-δο-ση, Α-θή-να, σ.663.

[5] Βλ. “ και ε-σί-σθη ο να-ός ό-λος...” κα-τά το “και του ναού το κα-τα-πέ-τα-σμα εσχί-σθη εις δύ-ο, α-πό ά-νω-θεν έ-ως κά-τω...” Κατά Μάρ-κον Ευαγγέλιον 15,38.

[6] Βλ. Λί-νου Πο-λί-τη, Ι-στο-ρί-α της Νε-ο-ελ-λη-νι-κής Λο-γο-τε-χνί-ας , Εκ-δ. Μορ-φω-τι-κού Ιδρύ-μα-τος Ε-θνι-κής Τρα-πέ-ζης, Α-θή-να 1980, σ. 205.

[7] Πρβλ. Mario Vitti, Ι-στο-ρί-α της Νε-ο-ελ-λη-νι-κής Λο-γο-τε-χνί-ας, Εκ-δ. Οδυσ-σέ-ας 1978, σ. 263

[8] Βλ. Γιώρ-γου Ξει-νού, Παρά-δο-ση, α-γω-γή ζω-ής, στο:Ευ-θύ-νη,293(1996, σ.240-241.